

POVJERENSTVO ZA ŽALBE
PRI MINISTARSTVU KULTURE I MEDIJA

KLASA: UP/II-612-08/24-02/0098
URBROJ: 532-02-03-02/1-25-3
Zagreb, 17. siječnja 2025.

Povjerenstvo za žalbe pri Ministarstvu kulture i medija, OIB: 02433307419, temeljem članaka 10. i 78. stavka 4. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“, br. 69/99., 151/03., 157/03. – ispravak, 100/04., 87/09., 88/10., 61/11., 25/12., 136/12., 157/13., 152/14., 98/15., 44/17., 90/18., 32/20., 62/20., 117/21. i 114/22.), u vezi s člankom 125. stavkom 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“, broj 145/24), te temeljem članka 116. Zakona o općem upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09 i 110/21), rješavajući povodom žalbe Aeroklub „Zagreb“ u stečaju iz Zagreba, Jurišićeva 5/I, OIB: 40552229866, zastupan po odvjetniku Srećku Vukiću iz Zagreba, Ilica 191b, protiv rješenja Grada Zagreba, Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode, KLASA: UP/I-612-03/24-003/6, URBROJ: 251-14-06/002-24-01 od 29. srpnja 2024. godine, u predmetu stavljanja dobra pod preventivnu zaštitu, na 20. sjednici dana 17. siječnja 2025. godine donosi

RJEŠENJE

Žalba se odbija.

Potvrđuje se rješenje Grada Zagreba, Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode, KLASA: UP/I-612-03/24-003/6, URBROJ: 251-14-06/002-24-01 od 29. srpnja 2024. godine.

Obrazloženje

Pobijanim rješenjem Grada Zagreba, Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode, KLASA: UP/I-612-03/24-003/6, URBROJ: 251-14-06/002-24-01 od 29. srpnja 2024. godine, Vila Lazarini u Opatiji, Zrakoplovna jedrilica Meteor 57, 9A – GSO, iz imovine-zrakoplova Aerokluba Zagreb, Zagreb, Jurišićeva 5/I, stavlja se pod preventivnu zaštitu do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnoga dobra, a najduže 4 godine od dana donošenja rješenja. Točkom 3. pobijanog rješenja utvrđen je sustav mjera zaštite predmetnog dobra. Također, rješenjem se određuje upis

predmetnog dobra u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu preventivno zaštićenih dobara.

U obrazloženju pobijanog rješenja u bitnome se navodi da je Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, rješavajući po zahtjevu Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, Zagreb, Ulica Antuna Šoljana 24, stavlja pod preventivnu zaštitu zrakoplovnu jedrilicu *Meteor* 57, 9A – GSO, iz imovine-zrakoplova Aerokluba Zagreb, Zagreb, Jurišićeva 5/I. Zrakoplovna jedrilica *Meteor* 57 proizvedena je u tvornici Ikarus u Zemunu, nekad Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija danas Republika Srbija. Izrađena je prema projektu Stanka Obada (Pula, 1911. – Zagreb, 1979.), prvog hrvatskog zrakoplovno-tehničkog inženjera. Nakon što je 1937. godine diplomirao na zrakoplovnoj katedri Tehničkog fakulteta u Beogradu Stanko Obad se u svom daljnjem radu primarno istaknuo kao konstruktor zračnih bezmotornih letjelica. Prvu uspješnu zračnu jedrilicu *Musa Kesedžija* konstruirao je 1938. godine, nakon Drugog svjetskog rata konstruirao je više inačica visokosposobnih jedrilica *Orao*, no najzapaženija je bila njegova zrakoplovna jedrilica *Meteor* čiji je prototip, kao i prethodne bezmotorne letjelice, izrađen 1955. godine u zemunskoj tvornici Ikarus. Stanko Obad se nakon rada na inačicama *Meteora* bavio konstrukcijama sportskih zrakoplova, a autor je i knjige *Mehanika vazduhoplovstva*, Tehnička knjiga Beograd, 1950. Prilikom projektiranja *Meteora*, inženjer Stanko Obad zadovoljio je njene dvije osnovne namjene, u sportskom smislu bila je konstruirana za postavljanje daljinskih i brzinskih rekorda, dok su u tehnološkom smislu projektanska rješenja bila inovativna i eksperimentalna te su se njihovi rezultati koristili u daljnjem razvoju vojnog zrakoplovstva bivše države. “Kut planiranja iznosio je 1 : 42, odnosno kada se letjelica nalazila na visini od 1 km mogla je blago sletjeti u daljini od 42 km. Raspon jedrilice iznosio je 20 m, minimalno propadanje 0,65 m/s, minimalna brzina 70 km/h, u poniranju je postizala brzinu od 200 km/h. Pilotska kabina imala je suvremenu opremu i radijski prijemnik” (preuzeto iz Hrvatske tehničke enciklopedije, <https://tehnika.lzmk.hr/obad-stanko/>). Na međunarodnim natjecanjima jedrilicom *Meteor* ostvareni su značajni rezultati, na Svjetskim prvenstvima u jedriličarstvu 1956. godine i 1958. godine, osvojeno je četvrto, a 1965. godine peto mjesto. Također, 1958. godine postignuta su i dva međunarodna rekorda u zatvaranju kruga brzinom većom od 100 km i 300 km. U tvornici Ikarus su do kraja 1950-ih proizvedena i dva, do danas sačuvana primjerka zrakoplovne jedrilice *Meteor*, *Meteor* 57 je verzija iz 1957. godine, a *Meteor* 60 iz 1960. godine. Letjelica *Meteor* 60 oštećena je u nesreći i u necjelovitom stanju danas se nalazi u Muzeju vazduhoplovstva u Beogradu, nekad Muzej jugoslavenskog vazduhoplovstva. Dugi sačuvani primjerak letjelice, *Meteor* 57, se do 1980-ih godina nalazio u Aeroklubu Celje od kuda su je, u dogovoru s tadašnjim Vazduhoplovnim savezom Jugoslavije, preuzeli članovi Aerokluba Zagreb i prevezli na aerodrom Lučko, čiji su službeni operater/upravitelj od 1959. godine. Zalaganjem Vladimira i Tomislava Obada, sinova projektanta jedrilice Stanka Obada, te članova Aerokluba Zagreb jedrilica *Meteor* 57 je početkom 1990.-ih godina obnovljena u prostorima Zrakoplovno-tehničkog centra u Velikoj Gorici (prije Vazduhoplovni zavod Zmaj) i registrirana pod hrvatskom registarskom oznakom 9A – GSO. Probni let na obnovljenoj jedrilici izveo je Zlatko Zemljić u proljeće 1993. godine i od tada je letjelica u letnom stanju i u vlasništvu Aerokluba Zagreb. Zrakoplovna jedrilica *Meteor* 57 više je puta predstavljana javnosti na susretima povijesnih jedrilica kao izniman i rijedak primjerak visokosposobne jedrilice metalne konstrukcije. Potpuna originalna tehnička dokumentacija izrade svih

dijelova i sklopova jedrilice nalazi se u privatnoj arhivi Tomislava Obada u Zagrebu. U provedenom postupku ovaj Zavod je, uz podatke o jedrilici ustupljene od strane Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, zatražio stručno mišljenje i valorizaciju Tehničkog muzeja Nikola Tesla u Zagrebu, kao matičnog muzeja za muzeje i zbirke znanosti i tehnike. U njihovom dostavljenom očitovanju: Stručno mišljenje i valorizacija Zrakoplovne jedrilice Meteor 57, 9A – GSO, Tehnički muzej Nikola Tesla, Zagreb, 2024., istaknuto je: „jedrilica Meteor 57, 9A – GSO vrijedna je s tehničkog i povijesnog aspekta. Vrijedna je zbog svog autora, hrvatskog konstruktora zrakoplova i prvog zagrebačkog konstruktora letjelica...Zrakoplovna jedrilica Meteor bitna je u tehničkom smislu jer je izrađena kao pokusna letjelica za istraživanje i razvoj tehnologije proizvodnje laminiranih aeroprofila u metalnoj konstrukciji, po čemu je izvorna, rijetka i reprezentativna za tu vrstu tehnologije i konstrukcije. Zrakoplovna jedrilica Meteor 57 jedna je od prvih takvih u svijetu te svjedoči o konstruktorskom i tehnološkm potencijalu zrakoplovne industrije bivše države. Predmetna jedrilica važna je i zbog niza tehničkih elemenata: upravljačkog sustava, sustava za montažu i demontažu krila, kombinacije sjajnog trapa i uvlačive skije, što ju je sve činilo jedrilicom iznimnih performansi za svoje vrijeme. Sve te značajke sačuvane su na predmetnoj jedrilici. Obnova jedrilice nije obuhvaćala znatnije zahvate...stoga je letjelica autentična, očuvana i cjelovita. Cjelovitost uključuje i sačuvanu kompletnu izvornu tehničku dokumentaciju konstruktora Obada, što je dodana vrijednost predmeta.“ Slijedom svega navedenog, a osobito stoga što je predmetna letjelica iznimno raritetna i jedina cjelovito sačuvana jedrilica tipa Meteor, predmnijeva se da predmetna zrakoplovna jedrilica Meteor 57 ima svojstvo kulturnog dobra.

Žalitelj u bitnome navodi da je pobijanim rješenjem prvostupanjski organ odlučio o statusu imovine – vlasništvu i utvrdio sustav mjera zaštite stranke koja ne postoji jer Aeroklub Zagreb kao pravna osoba više nije upisana u registar udruga iz razloga što je nad navedenom pravnom osobom otvoren stečaj koji se vodi kod Trgovačkog suda u Zagrebu, posl.br. St-2205/2024. Također žalitelj smatra da, sukladno odredbi članka 30. Zakona o općem upravnom postupku, Aeroklubu Zagreb u stečaju, kao stranci u postupku, nije omogućeno izjašnjavanje o svim činjenicama i okolnostima, odnosno nije mu omogućeno da se očituje o zahtjevu Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske na čiji zahtjev je zrakoplovna jedrilica Meteor štićena te dovodi u pitanje je li Klub povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske uopće mogao pokrenuti pitanje zaštite obzirom da Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ne predviđa da se postupak preventivne zaštite pokreće i vodi na zahtjev stranke. Žalitelj, nadalje, smatra da u obrazloženju pobijanog rješenja nije razvidno temeljem čega prvostupanjski organ može predmnijevati da bi predmetna zrakoplovna jedrilica imala svojstvo kulturnog dobra, odnosno osporava razloge Tehničkog muzeja Nikola Tesla kao i činjenicu da je predmetna zrakoplovna jedrilica raritetna i jedina cjelovito sačuvana jedrilica tipa Meteor odnosno da je značajna za razvoj znanosti i tehnologije. Također, žalitelju nije jasno zašto je u pobijanom rješenju rok trajanja preventivne zaštite 4 godine.

Člankom 125. stavkom 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisano je da postupci koji su započeti prema odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (»Narodne novine«, br. 69/99., 151/03., 157/03. – ispravak, 100/04., 87/09., 88/10., 61/11., 25/12., 136/12., 157/13., 152/14., 98/15., 44/17., 90/18., 32/20., 62/20., 117/21. i 114/22.), a nisu dovršeni do dana stupanja na snagu ovoga Zakona, dovršit će se prema odredbama toga Zakona.

U provođenju drugostupanjskog upravnog postupka, razmotreno je očitovanje Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode na navode iz žalbe. U istome se navodi da vezano uz navod žalitelja da je u postupku zaštite trebao imati mogućnost izjašnjavanja o svim činjenicama kao i o zahtjevu Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, ističe se da su Zakonom nadležna tijela odgovorna za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara te za određivanje mjera zaštite i nadzor nad njihovim provođenjem. Također, sukladno članku 10. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, rješenje o preventivnoj zaštiti donosi nadležno tijelo prema mjestu gdje se dobro nalazi, a može ga donijeti bez prethodnog izjašnjavanja stranke. Ujedno napominje se da je žalitelju pružena mogućnost izjašnjavanja o svim spornim pitanjima kroz izjavljenu žalbu (tako i Visoki upravni sud Republike Hrvatske u presudi broj: Us-1912/2010-4). Vezano uz navod žalitelja da u pobijanom rješenju nije razvidno temeljem čega se predmnijeva da predmetna zrakoplovna jedrilica ima svojstvo kulturnog dobra, ističe se da je u postupku zaštite zrakoplovne jedrilice Meteor Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode zatražio od Tehničkog muzeja Nikola Tesla, Zagreb, kao matičnog muzeja za muzeje i zbirke znanosti i tehnike, stručno mišljenje i procjenu ima li predmetna jedrilica spomenička svojstva i treba li ju zaštititi. U dostavljenom stručnom mišljenju i valorizaciji Zrakoplovne jedrilice Meteor 57, 9A – GSO, od strane Tehničkog muzeja Nikola Tesla istaknuto je: „jedrilica *Meteor* 57, 9A – GSO vrijedna je s tehničkog i povijesnog aspekta. Vrijedna je zbog svog autora, hrvatskog konstruktora zrakoplova i prvog zagrebačkog konstruktora letjelica...Zrakoplovna jedrilica *Meteor* bitna je u tehničkom smislu jer je izrađena kao pokusna letjelica za istraživanje i razvoj tehnologije proizvodnje laminiranih aeroprofila u metalnoj konstrukciji, po čemu je izvorna, rijetka i reprezentativna za tu vrstu tehnologije i konstrukcije. Zrakoplovna jedrilica *Meteor* 57 jedna je od prvih takvih u svijetu te svjedoči o konstruktorskom i tehnološkom potencijalu zrakoplovne industrije bivše države. Predmetna jedrilica važna je i zbog niza tehničkih elemenata: upravljačkog sustava, sustava za montažu i demontažu krila, kombinacije sjajnog trapa i uvlačive skije, što ju je sve činilo jedrilicom iznimnih performansi za svoje vrijeme. Sve te značajke sačuvane su na predmetnoj jedrilici. Obnova jedrilice nije obuhvaćala znatnije zahvate...stoga je letjelica autentična, očuvana i cjelovita. Cjelovitost uključuje i sačuvanu kompletnu izvornu tehničku dokumentaciju konstruktora Obada, što je dodana vrijednost predmeta.“ Iz mišljenja Tehničkog muzeja Nikola Tesla razvidno je da je riječ o zrakoplovnoj jedrilici koja je vrijedna s povijesnog i tehničkog aspekta te uzimajući u obzir kriterije (izvornost, rijetkost, cjelovitost, očuvanost, autor i vrijeme nastanka, značaj i funkciju) ima spomenička svojstva. Rok na koji se određuje preventivna zaštita koju žalitelj dovodi u pitanje propisan je člankom 10. stavkom 3. Zakona s time da se rok na koji se određuje preventivna zaštita računa do donošenja rješenja iz članka 12. Zakona, ali ne može biti dulji od četiri godine u neprekinutom trajanju, osim za arheološka i podvodna arheološka nalazišta u slučaju kojih ne može biti dulji od šest godina u neprekinutom trajanju od dana donošenja rješenja o preventivnoj zaštiti. Zahtjevu žalitelja da se poništi rješenje kojim se zrakoplovna jedrilica *Meteor* 57, 9A – GSO, iz

imovine-zrakoplova Aerokluba Zagreb, Zagreb, Jurišićeva 5/I, stavlja pod preventivnu zaštitu ne može se udovoljiti jer je stručna valorizacija Tehničkog muzeja Nikola Tesla, kako je ranije navedeno, potvrdila da je riječ o zrakoplovnoj jedrilici koja posjeduje spomenička svojstva.

Za potrebe provođenja drugostupanjskog upravnog postupka, temeljem odluke Povjerenstva za žalbe pri Ministarstvu kulture i medija, izrađen je stručni nalaz i mišljenje.

Navedeni stručni nalaz i mišljenje donesen je dana 26. studenoga 2024. godine; KLASA: UP/II-612-08/24-02/0098, URBROJ: 399/08-24-2. U istome se navodi da je nesporna s konzervatorskog gledišta potreba preventivne zaštite pokretnog dobra, Zrakoplovne jedrilice Meteor 57, 9A-GSO u vlasništvu Aeroklub „Zagreb“ u stečaju, OIB: 40552229866, Jurišićeva 5/1, 10000 Zagreb za koje se propisuju posebne mjere zaštite kojima bi se trebalo osigurati njezino daljnje očuvanje. Naime, žalitelj ne donosi činjenice niti razloge koji bi pobili uspostavu preventivne zaštite nad predmetnim dobrom osim izrečene tvrdnje da svi razlozi koji su izneseni u obrazloženju pobijanog rješenja, kao i razlozi preneseni iz „Stručnog mišljenja i valorizacija Zrakoplovne jedrilice Meteor 57, 9A – GSO“, Tehnički muzej Nikola Tesla, Zagreb, 2024. ne predstavljaju razloge iz kojih bi se moglo predmnijevati da navedena zrakoplovna jedrilica ima svojstvo kulturnog dobra. Predmetnim rješenjem ipak je utvrđeno da je predmetno dobro veoma vrijedan predmet povijesnog vozila, vrijedan s povijesnog i tehničkog aspekta, izneseni razlozi dodatno su potkrijepljeni stručnim mišljenjem relevantne muzejske institucije te naposljetku, da predmetna zrakoplovna jedrilica zadovoljava sve kriterije koji se ispituju pri uspostavi zaštite: izvornost i cjelovitost, društvenu, povijesnu i najistaknutije, znanstvenu vrijednost.

Uz navedeni stručni nalaz i mišljenje bitno je istaknuti izraženu sudsku praksu utvrđenu stajalištem Visokog upravnog suda Republike Hrvatske prema kojem navedeni nalaz i mišljenje sadržajno predstavlja interni akt-dopis djelatnika službenog tijela, kojim djelatnik, temeljem činjenica utvrđenih u prvostupanjskom postupku, potvrđuje pravilnost prvostupanjskog rješenja, te se napominje da se ne radi o vještačkom nalazu i mišljenju, niti uopće o vještačenju kakvog ima u vidu članak 65. Zakona o općem upravnom postupku (takvo stajalište zastupa i Visoki upravni sud Republike Hrvatske u presudama broj: Usž-1397/17-2 od 12. srpnja 2017. godine, broj: Usž-3504/18-2 od 6. veljače 2019. godine, broj: Usž-1721/21-2 od 27. svibnja 2021. godine, broj Usž-3675/21-2 od 9. prosinca 2021. godine i Usž-3974/22-2 od 17. siječnja 2023. godine), te na temelju navedenog osoba koja je izradila stručno mišljenje nije bila dužna obavještavati stranku o istom (takvo stajalište zastupa i Visoki upravni sud Republike Hrvatske u presudama broj: Usž-1397/17-2 od 12. srpnja 2017. godine, Usž-3168/22-2 od 2. prosinca 2022. godine i Usž-3974/22-2 od 17. siječnja 2023. godine).

Razmotrivši žalbu i predmetni spis, Povjerenstvo za žalbe pri Ministarstvu kulture i medija u potpunosti je prihvatilo stručno mišljenje te nalazi u tijeku drugostupanjskog upravnog postupka da je žalba neosnovana.

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisuje člankom 10. stavkom 1 da se za dobra za koja se predmnijeva da imaju svojstvo kulturnoga dobra, može kao

privremeno donijeti rješenje o preventivnoj zaštiti. Rješenje o preventivnoj zaštiti može se donijeti prije prethodnog izjašnjavanja stranke. Isti članak Zakona normira stavcima 2. i 3. da se rješenjem o preventivnoj zaštiti utvrđuje predmet preventivne zaštite i rok na koji se određuje, s time da se rok na koji se određuje preventivna zaštita računa do donošenja rješenja iz članka 12. toga Zakona, ali ne može biti dulji od četiri godine u neprekinutom trajanju, osim za arheološka i podvodna arheološka nalazišta u slučaju kojih ne može biti dulji od šest godina u neprekinutom trajanju od dana donošenja rješenja o preventivnoj zaštiti.

Također, ističe se da Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisuje u članku 3. da kulturna dobra bez obzira na vlasništvo, preventivnu zaštitu ili registraciju uživaju zaštitu prema odredbama toga Zakona. Člankom 20. istog Zakona propisano je da je vlasnik dobra obvezan, među ostalim, postupati s dobrom s dužnom pažnjom, a osobito ga čuvati i redovito održavati, provoditi mjere zaštite utvrđene Zakonom i drugim propisima, kao i o svim promjenama na dobru, oštećenju ili uništenju obavijestiti nadležno tijelo. Time što je određena pokretnina stavljena pod režim zaštite, ne dira se u vlasništvo nad tom pokretninom. Sukladno tome, donošenjem pobijanog rješenja ne sprječavaju se gospodarske aktivnosti žalitelja, već se stvaraju pretpostavke za zaštitu dobra, te se na taj način eventualni zahvati žalitelja na dobru mogu kontrolirati i izvoditi sukladno konzervatorskim uvjetima i samim tim spriječiti mogućnost devastacije predmetnog dobra.

Vezano uz navod žalitelja da Aeroklub Zagreb kao pravna osoba više nije upisana u registar udruga iz razloga što je nad navedenom pravnom osobom otvoren stečaj koji se vodi kod Trgovačkog suda u Zagrebu, posl.br. St-2205/2024, ističe se da se pobijanim rješenjem štiti dobro za koje se predmnijeva da ima svojstvo kulturno dobra i nadležno tijelo upravo štiti i brine o takvom dobru, ne ulazeći u vlasničke odnose koje nisu predmet ovog postupka. Osim toga, člankom 23. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, propisano je da se odredbe članka 20., 21. i 22. ovoga Zakona (o vlasničkim pravima i obvezama na kulturnom dobru) odnose i na nositelja prava na kulturnom dobru, kao i na drugog imatelja kulturnoga dobra.

Slijedom navedenoga, bilo je opravdano donošenje prvostupanjskoga rješenja, a s čime se u potpunosti složilo i ovo drugostupanjsko tijelo, te se nisu mogli uvažiti kao opravdani prigovori žalitelja pa je žalbu sukladno članku 116. Zakona o općem upravnom postupku, trebalo odbiti kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsko rješenje kao pravilno i na zakonu osnovano, iz u njemu navedenih razloga i razloga navedenih u ovom drugostupanjskom rješenju.

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom Upravnom sudu u Zagrebu. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od dana dostave ovog rješenja. Tužba se predaje Upravnom sudu u Zagrebu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ovog rješenja za Upravni sud, te prijepis tužbe i priloga za tuženika i, ako ih ima, za svaku zainteresiranu osobu.

Dostaviti:

1. Odvjetnik Srećko Vukić, Ilica 191b, 10 000 Zagreb (UO)
2. Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode (UO, uz priklop spisa)

Na znanje:

1. Klub povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, Ulica Antuna Šoljana 24, 10 000 Zagreb
2. Grad Zagreb, Gradski ured za kulturu i civilno društvo, Draškovićeva 25, 10 000 Zagreb
3. Tehnički muzej Nikola Tesla, Savska cesta 18, 10 000 Zagreb
4. Uprava za zaštitu kulturne baštine, Služba za inspekcijske poslove zaštite kulturne baštine, ovdje
5. Sektor za normativne i upravno-pravne poslove, o v d j e
6. Pismohrana, o v d j e

REPUBLIKA HRVATSKA
GRAD ZAGREB
GRADSKI ZAVOD ZA ZAŠTITU
SPOMENIKA KULTURE I PRIRODE
KLASA: UP/I-612-03/24-003/6
URBROJ: 251-14-06/002-24-01
Zagreb, 29.7.2024.

20-08-2024	
612-08/24-12/0226	
251-14-01	

Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, Zagreb, Kuševićeva 2, OIB: 61817894937, na temelju članka 10. u vezi sa člankom 6. stavkom 1. točkom 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (Narodne novine 69/99, 151/03, 157/03, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21 i 114/22) i članka 3. Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (Narodne novine 19/23), rješavajući po zahtjevu Kluba povijesnog zrakoplovnog jedrilicarstva Hrvatske, Zagreb, Ulica Antuna Šoljana 24, OIB: 02155823183, donosi

RJEŠENJE

1. Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57*, 9A – GSO, iz imovine-zrakoplova Aerokluba Zagreb, Zagreb, Jurišićeva 5/I, stavlja se pod preventivnu zaštitu do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnoga dobra sukladno članku 12. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, a najduže četiri godine od dana donošenja ovog rješenja.

2. Ovjereni ispis digitalnih fotografija predmetne zrakoplovne jedrilice prileži ovom rješenju i njegov je sastavni dio.

3. Za dobro iz točke 1. dispozitiva ovoga Rješenja utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite:

- predmetno dobro imatelj je dužan držati u odgovarajućim sigurnosnim i mikroklimatskim uvjetima;
- zaštitni i drugi radovi na predmetnome dobru mogu se poduzeti samo uz prethodno odobrenje nadležnoga tijela;
- vlasnik kao i drugi imatelj dobra dužan je provoditi sve mjere zaštite koje se odnose na održavanje predmetnoga dobra, a odredi ih nadležno tijelo;
- vlasnik kao i drugi imatelj dobra dužan je o svim promjenama na predmetnome kulturnom dobru, oštećenju ili uništenju te o nestanku ili krađi predmetnoga kulturnog dobra odmah obavijestiti nadležno tijelo;
- predmetno dobro, sukladno odredbi članka 67. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ne može se iznijeti iz zemlje osim uz posebno odobrenje nadležnoga tijela u slučajevima predviđenima člankom 68. istoga Zakona;
- predmetno dobro može se prodati samo pod uvjetima iz članaka 36. – 40. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

4. Na dobro iz točke 1. dispozitiva ovoga Rješenja primjenjuje se u potpunosti Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

5. Dobro iz točke 1. dispozitiva ovoga Rješenja upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske - Listu preventivno zaštićenih dobara.

6. Žalba ne odgađa izvršenje ovoga Rješenja.

Obrazloženje

Grad Zagreb, Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, rješavajući po zahtjevu Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, Zagreb, Ulica Antuna Šoljana 24, stavlja pod preventivnu zaštitu zrakoplovnu jedrilicu *Meteor 57, 9A – GSO*, iz imovine-zrakoplova Aerokluba Zagreb, Zagreb, Jurišićeva 5/I.

Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* proizvedena je u tvornici Ikarus u Zemunu, nekad Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija danas Republika Srbija. Izrađena je prema projektu Stanka Obada (Pula, 1911. – Zagreb, 1979.), prvog hrvatskog zrakoplovno-tehničkog inženjera. Nakon što je 1937. godine diplomirao na zrakoplovnoj katedri Tehničkog fakulteta u Beogradu, Stanko Obad se u svom daljnjem radu primarno istaknuo kao konstruktor zračnih bezmotornih letjelica. Prvu uspješnu zračnu jedrilicu *Musa Kesedžija* konstruirao je 1938., nakon Drugog svjetskog rata konstruirao je više inačica visokosposobnih jedrilica *Orao*, no najzapaženija je bila njegova zrakoplovna jedrilica *Meteor* čiji je prototip, kao i prethodne bezmotorne letjelice, izrađen 1955. u zemunskoj tvornici Ikarus. Stanko Obad se nakon rada na inačicama *Meteora* bavio konstrukcijama sportskih zrakoplova, a autor je i knjige *Mehanika vazduhoplovstva*, Tehnička knjiga Beograd, 1950.

Prilikom projektiranja *Meteora*, inženjer Stanko Obad zadovoljio je njene dvije osnovne namjene, u sportskom smislu bila je konstruirana za postavljanje daljinskih i brzinskih rekorda, dok su u tehnološkom smislu projektanska rješenja bila inovativna i eksperimentalna te su se njihovi rezultati koristili u daljnjem razvoju vojnog zrakoplovstva bivše države. "Kut planiranja iznosio je 1 : 42, odnosno kada se letjelica nalazila na visini od 1 km mogla je blago sletjeti u daljini od 42 km. Raspon jedrilice iznosio je 20 m, minimalno propadanje 0,65 m/s, minimalna brzina 70 km/h, u poniranju je postizala brzinu od 200 km/h. Pilotska kabina imala je suvremenu opremu i radijski prijemnik" (preuzeto iz Hrvatske tehničke enciklopedije, <https://tehnika.izmk.hr/obad-stanko/>). Na međunarodnim natjecanjima jedrilicom *Meteor* ostvareni su značajni rezultati, na Svjetskim prvenstvima u jedriličarstvu 1956. i 1958., osvojeno je četvrto, a 1965. godine peto mjesto. Također, 1958. godine postignuta su i dva međunarodna rekorda u zatvaranju kruga brzinom većom od 100 km i 300 km.

U tvornici Ikarus su do kraja 1950-ih proizvedena i dva, do danas sačuvana primjerka zrakoplovne jedrilice *Meteor*, *Meteor 57* je verzija iz 1957., a *Meteor 60* iz 1960. godine. Letjelica *Meteor 60* oštećena je u nesreći i u necjelovitom stanju danas se nalazi u Muzeju vazduhoplovstva u Beogradu, nekad Muzej jugoslavenskog vazduhoplovstva.

Dugi sačuvani primjerak letjelice, *Meteor 57*, se do 1980-ih godina nalazio u Aeroklubu Celje od kuda su je, u dogovoru s tadašnjim Vazduhoplovnim savezom Jugoslavije, preuzeli članovi Aerokluba Zagreb i prevezli na aerodrom Lučko, čiji su službeni operater/upravitelj od 1959. godine. Zalaganjem Vladimira i Tomislava Obada, sinova projektanta jedrilice Stanka Obada, te članova Aerokluba Zagreb jedrilica *Meteor 57* je početkom 1990.-ih obnovljena u prostorima Zrakoplovno-tehničkog centra u Velikoj Gorici (prije Vazduhoplovni zavod Zmaj) i registrirana pod hrvatskom registarskom oznakom 9A – GSO. Probni let na obnovljenoj jedrilici izveo je Zlatko Zemljić u proljeće 1993. i od tada je letjelica u letnom stanju i u vlasništvu Aerokluba Zagreb.

Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* više je puta predstavljana javnosti na susretima povijesnih jedrilica kao izniman i rijedak primjerak visokosposobne jedrilice metalne konstrukcije. Potpuna originalna tehnička dokumentacija izrade svih dijelova i sklopova jedrilice nalazi se u privatnoj arhivi Tomislava Obada u Zagrebu.

U provedenom postupku ovaj Zavod je, uz podatke o jedrilici ustupljene od strane Kluba povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, zatražio stručno mišljenje i valorizaciju Tehničkog muzeja Nikola Tesla u Zagrebu, kao matičnog muzeja za muzeje i zbirke znanosti i tehnike. U njihovom dostavljenom očitovanju: *Stručno mišljenje i valorizacija Zrakoplovne jedrilice Meteor 57, 9A – GSO*, Tehnički muzej Nikola Tesla, Zagreb, 2024., istaknuto je: „

jedrilica *Meteor 57, 9A* – GSO vrijedna je s tehničkog i povijesnog aspekta. Vrijedna je zbog svog autora, hrvatskog konstruktora zrakoplova i prvog zagrebačkog konstruktora letjelica...Zrakoplovna jedrilica *Meteor* bitna je u tehničkom smislu jer je izrađena kao pokusna letjelica za istraživanje i razvoj tehnologije proizvodnje laminiranih aeroprofila u metalnoj konstrukciji, po čemu je izvorna, rijetka i reprezentativna za tu vrstu tehnologije i konstrukcije. Zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* jedna je od prvih takvih u svijetu te svjedoči o konstruktorskom i tehnološkom potencijalu zrakoplovne industrije bivše države. Predmetna jedrilica važna je i zbog niza tehničkih elemenata: upravljačkog sustava, sustava za montažu i demontažu krila, kombinacije sjajnog trapa i uvlačive skije, što ju je sve činilo jedrilicom iznimnih performansi za svoje vrijeme. Sve te značajke sačuvane su na predmetnoj jedrilici. Obnova jedrilice nije obuhvaćala znatnije zahvate...stoga je letjelica autentična, očuvana i cjelovita. Cjelovitost uključuje i sačuvanu kompletnu izvornu tehničku dokumentaciju konstruktora Obada, što je dodana vrijednost predmeta.“

Slijedom svega navedenog, a osobito stoga što je predmetna letjelica iznimno raritetna i jedina cjelovito sačuvana jedrilica tipa *Meteor*, predmnijeva se da predmetna zrakoplovna jedrilica *Meteor 57* ima svojstvo kulturnog dobra te se temeljem odredbe članka 10. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, donosi Rješenje o njejoj preventivnoj zaštiti.

Preventivna zaštita određuje se do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnoga dobra, a najduže na 4 godine od dana donošenja ovoga Rješenja.

Sukladno članku 11. stavku 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, na predmetno kulturno dobro primjenjuju se citirani Zakon, kao i svi drugi propisi koji se odnose na kulturna dobra.

Sukladno članku 11. stavku 2. istoga Zakona točkom 5. Izreke ovoga Rješenja, određena je obveza upisa predmetnoga dobra u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Listu preventivno zaštićenih kulturnih dobara.

Sukladno članku 10. stavku 7. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, žalba protiv ovoga Rješenja ne odgađa njegovo izvršenje.

Iz gore navedenih razloga trebalo je riješiti kao u izreci.

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Povjerenstvu za žalbe pri Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske, u roku od 15 dana od primitka ovog rješenja. Žalba se predaje neposredno ili šalje preporučenom poštom ovom Zavodu, a može se izjaviti i u zapisnik.

Na žalbu se sukladno članku 9. stavku 2. točka 29. Zakona o upravnim pritojbama (Narodne novine 115/16, 114/22) ne plaća upravna pristojba.

Stranke imaju pravo odreći se prava na žalbu od dana primitka prvostupanjskog rješenja do dana isteka roka za izjavljivanje žalbe.

Izradila:

Stela Cvetnić-Radić, dipl. pov. umj.

viša stručna savjetnica-konzervatorica

Dostaviti:

1. Za Aeroklub Zagreb, stečajni upravitelj Predrag Filajdić, L. Lukića 65, 35 000 Slavonski Brod
2. Aeroklub Zagreb, Jurišićeva 5/I, 10 000 Zagreb
3. Klub povijesnog zrakoplovnog jedriličarstva Hrvatske, Ulica Antuna Šoljana 24, 10 000 Zagreb
4. Grad Zagreb, Gradski ured za kulturu i civilno društvo, Draškovićeva 25, 10 000 Zagreb
5. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10 000 Zagreb
6. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Registar kulturnih dobara, Runjaninova 2, 10 000 Zagreb
7. Tehnički muzej Nikola Tesla, Savska cesta 18, 10 000 Zagreb – na znanje
8. Evidencija, ovdje
9. Pismohrana, ovdje

